

กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิ ตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

The developing process of volunteer competency for mental will power following the teaching
of luang por wiriyangk in the area of bang bua thong temple, nonthaburi province

จุรีรัตน์ ไพเราะ

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Chureerut Pairoh

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail : Chureerutpr@gmail.com

(Received : March 23, 2026; Edit : April 12, 2026; accepted : April 16, 2026)

บทคัดย่อ

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิ ตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี และ 3) เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 17 คน โดยวิเคราะห์เนื้อหาเสนอ เจริญพรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) การศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในวัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า กระบวนการพัฒนาองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ศีล สมาธิ ปัญญา ร่วมกับหลักสังคหวัตถุ 4 และพรหมวิหาร 4 โดยดำเนินการเป็นขั้นตอนตั้งแต่การคัดเลือก การอบรม การฝึกปฏิบัติ และการสะท้อนผล เพื่อพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมการพัฒนาตนเองและการทำงานเป็นทีม 2) การออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา พบว่า ได้จัดทำชุดกิจกรรมจำนวน 4 กิจกรรม ภายใต้ LOVE MODEL ได้แก่ Learning, Offering, Virtue และ Enlightenment โดยเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์ การมีส่วนร่วม และการสะท้อนผล มีโครงสร้างที่ชัดเจน ครอบคลุมวัตถุประสงค์ วิธีการ ขั้นตอน สื่อ และการประเมินผล เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติในการสอนสมาธิ 3) การประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา พบว่า เมื่อทดลองใช้ชุดกิจกรรมกับกลุ่มจิตอาสา ผู้เข้าร่วมมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนสมาธิเพิ่มขึ้น มีทักษะการสอนที่ชัดเจน เกิดทัศนคติที่ดี มีความเสียสละ สามารถทำงานเป็นทีม และมีความมั่นใจในการถ่ายทอดสมาธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ จากการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรม พบว่า มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจโดยรวมอยู่ที่ร้อยละ 54.12 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาสามารถส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เข้าร่วมได้ในระดับที่เหมาะสม และสามารถนำไปปรับปรุงพัฒนากระบวนการฝึกอบรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนา, สมรรถนะ, จิตอาสา

Abstract

From the research titled The Development Process of Volunteer Competency in Meditation Instruction According to Luang Por Viriyang's Approach in the Area of Wat Bang Bua Thong, Nonthaburi Province, the study had three objectives: 1) To examine the development process of volunteer competency in meditation instruction based on Luang Por Viriyang's approach in the area of Wat Bang Bua Thong, Nonthaburi Province. 2) To design a development process for volunteer competency in meditation instruction following Luang Por Viriyang's approach in the same area; and 3) To evaluate the development process of volunteer competency in meditation instruction based on Luang Por Viriyang's approach in the area of Wat Bang Bua Thong, Nonthaburi Province. A participatory action research methodology was applied, involving 17 key informants. Data were analyzed using content analysis and presented descriptively.

Research findings revealed the following:

1) The development process of volunteer competency in meditation teaching consisted of key components including morality (Sila), concentration (Samadhi), and wisdom (Panna), integrated with the Four Bases of Social Solidarity (Sangahavatthu 4) and the Four Sublime States of Mind (Brahmavihara 4). The process was conducted systematically through selection, training, practice, and reflection to enhance volunteer competency and teamwork.

2) The development process design resulted in four activity sets under the LOVE MODEL, consisting of Learning, Offering, Virtue, and Enlightenment. The model emphasized experiential learning, participation, and reflection. The structure included objectives, procedures, activities, media, and evaluation to enhance knowledge, skills, and attitudes in meditation teaching.

3) The evaluation of the development process showed that after implementing the activity sets, participants demonstrated increased knowledge and understanding of meditation teaching, improved teaching skills, positive attitudes, altruistic behavior, teamwork, and confidence in delivering meditation instruction effectively. In addition, the overall satisfaction level of participants was at 54.12 percent, which was at a moderate level. This indicated that the development process effectively promoted learning and competency development and could be further improved for greater effectiveness.

Keywords : Development Process, Competency, Volunteer

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จิตอาสา เป็นแนวคิดและกระบวนการในการช่วยเหลือ บุคคลอื่นหรือสังคมเพื่อป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา หรือพัฒนาสังคม ด้วยความเสียสละ ความสมัครใจ ความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเงินหรือสิ่งของอื่นใดนอกจากความสุขใจและความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตนเองได้กระทำตามกำลังความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มที่ จิตอาสาเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนฐานของความเมตตา คือ ความรัก ความปรารถนาดีต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ร่วมโลกเดียวกัน การตระหนักรู้ถึงปัญหา ความทุกข์ ความเดือดร้อนของบุคคลอื่น และเป็นกระบวนการแห่งความกรุณา คือ ความสงสาร ปรารถนาอยากให้ผู้บุคคลอื่นมีความสุขอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข จึงพยายามเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลาย ทั้งร่างกาย แรงใจ และสติปัญญา ช่วยเหลือบุคคลอื่นที่ประสบกับปัญหาหรือเพื่อขับเคลื่อนระบบต่าง ๆ ใน สังคมให้เป็นไปในแนวทางที่สร้างสรรค์เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม (Hornby, 2548: 1421, 1647)

พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ทรงริเริ่มโครงการ “จิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ” เพื่อสืบสาน รักษา และต่อยอดพระราชปณิธานในการสร้างสังคมแห่งความเสียสละและการช่วยเหลือเกื้อกูล กิจกรรมจิตอาสาดังกล่าวส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณประโยชน์ การช่วยเหลือผู้ประสบภัย ตลอดจนกิจกรรมด้านศาสนาและวัฒนธรรม อันเป็นการพัฒนาคุณภาพจิตใจของประชาชน และสร้างสังคมแห่งความสามัคคีและความสงบสุข

ความสำคัญในการทำงานจิตอาสา คือ การเผชิญปัญหาและอุปสรรคที่จะช่วยพัฒนาจิตใจมากกว่าการคาดหวังความสำเร็จของงาน เพราะจิตอาสาทำให้เกิดพลังการเข้าไปสัมผัสเพื่อนมนุษย์ที่เรียกว่า Awaken human heart ซึ่งเป็นการทำงานเพื่อเข้าใจมนุษย์โดยใช้หัวใจเชื่อมต่อกับผู้อื่นด้วยความรู้สึกร่วมกัน ซึ่งในโลกสมัยใหม่นี้คนเรามากจะรู้สึกสูญเสียความสัมพันธ์และเกิดความไม่มั่นใจในความสามารถของตนเองที่จะดูแลผู้อื่นหรือช่วยเหลือผู้อื่น แต่ในฐานะที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม มนุษย์จึงสามารถช่วยเหลือแบ่งปัน และสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ตนเองได้เพื่อเชื่อมโยงความรัก ความเมตตา และสื่อสารกับผู้อื่นและสัมผัสความรู้สึกร่วมกันด้วยหัวใจ (Reginald A. Ray, 2026: online) โดยไม่ได้ช่วยใครคนใดคนหนึ่งแต่เป็นการเติบโตและเดินไปพร้อมกัน ก้าวพ้นอคติ มายาคติ และความแตกต่างทั้งหลาย เคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน (ธัญลักษณ์ ศรีสง่า, 2569 : ออนไลน์) การสร้างสังคมแห่งการให้และการแบ่งปันจึงเป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปพร้อมกัน การทำงานจิตอาสาเป็นกระบวนการพัฒนาตนเองทั้งกายและใจให้เจริญงอกงามควบคู่ไปพร้อมกันนั่นเอง

จิตอาสาเป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม ซึ่งคนที่เป็นจิตอาสาถือได้ว่าเป็นคนที่มีน้ำใจช่วยเหลือสังคม ในการทำสมาธิก็เป็นส่วนหนึ่งของจิตอาสาที่จะช่วยกันพัฒนาโดยการสอนธรรมะหรือสอนการทำสมาธิจะเรียกว่า ธรรมบริการ ก็ได้ แต่การจะสอนสมาธิได้นั้น ผู้ที่จะเป็นผู้สอนสมาธิหรือจิตอาสาในการสอนสมาธินั้นจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับและเข้าใจหลักสมาธิพอสมควรจึงจะให้คำแนะนำผู้อื่นได้

การสอนสมาธิถือเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการทำงานจิตอาสา โดยผู้สอนสมาธิหรือธรรมบริการจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และแนะนำผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม และเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเพื่อส่วนรวม (ชลธิชา รักงาน, 2560 :78)

แนวทางการสอนสมาธิตามหลักพลังจิตตานุภาพของสมเด็จพระญาณสังวร (วิริยงค์ สิรินโร) มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจให้เกิดความสงบ มีสติ และเสริมสร้างคุณธรรม โดยใช้การบริการ “พุทโธ” เป็นแนวทางในการฝึกสมาธิ เพื่อเสริมสร้างพลังจิตและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน พระเทพเจติยาจารย์ (วิริยงค์ สิรินโร), 2527: 3) สร้างความมีเหตุผล ความรับผิดชอบสูง ความมีเมตตา ผู้ทำสมาธิจะได้ประโยชน์ ทั้งทางกายและใจ ทำให้ได้รับประโยชน์สุขต่อตนเอง หลักการสอนสมาธิของสถาบันพลังจิตตานุภาพฯ เป็นแนวทางการปฏิบัติสมาธิเพื่อให้จิตมีความสงบด้วยคำบริกรรม พุทโธ โดยการทำ สมถะกรรมฐาน ด้วยวิธีการเพ่งหรือ จด จ่อเป็นอารมณ์เดียวที่เรียกว่า เอกัคคตารมณ์ ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมตามแนวทางมรรค 8 ทำให้ได้รับความสงบสุข เกิดคุณได้รับประโยชน์ 12 ประการ (พระธรรมมงคลญาณ (วิริยงค์ สิรินโร), 2560 : 20)

สถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 304 วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการจัดการเรียนการสอนครูสมาธิอย่างต่อเนื่อง สามารถผลิตครูสมาธิได้จำนวน 13 คน และพี่เลี้ยงจิตอาสาประมาณ 80 คน โดยในแต่ละครั้งของการจัดกิจกรรมมีผู้เข้าร่วมเฉลี่ย 50 คน จำเป็นต้องใช้พี่เลี้ยงจิตอาสาอย่างน้อย 10 คน แต่พบว่าจำนวนพี่เลี้ยงจิตอาสายังไม่เพียงพอ และยังขาดสมรรถนะในการทำงานเป็นทีม

ในสภาวะสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ผู้คนเผชิญกับความเครียดและปัญหาทางจิตใจเพิ่มขึ้น แนวทางการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ฯ จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาจิตใจและสร้างสังคมที่สงบสุข การพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาจึงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการสอนสมาธิสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มุ่งเน้นการพัฒนาจิตอาสาจากภายในสู่ภายนอก โดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ควบคู่กับสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีคุณธรรม เมื่อผ่านกระบวนการอบรมแล้ว จึงเกิดจิตอาสาต้นแบบที่มีความพร้อม สามารถปฏิบัติงานและถ่ายทอดสู่รุ่นต่อไปได้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

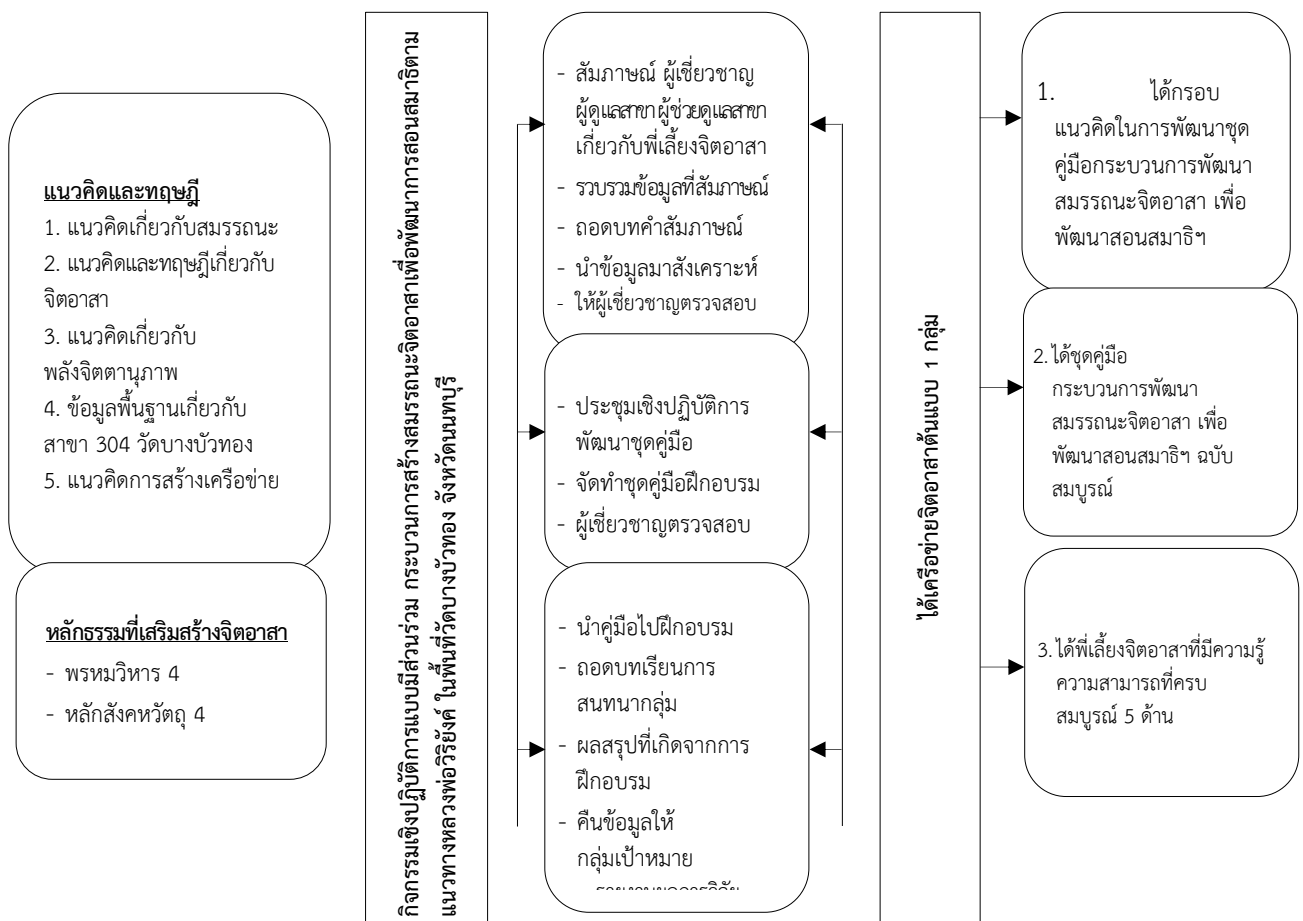
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

เพื่อออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ดูแลสาขาและผู้ช่วยสาขาของสถาบันพลังจิตตานุภาพ อาจารย์อาสาสมัคร พี่เลี้ยง จิตอาสา (ผู้กำลังศึกษาหลักสูตรครูสมาธิ) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของสถาบันพลังจิตตานุภาพ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-

depth Interview) โดยใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) รวม 17 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ดูแลสาขาและผู้ช่วยของสถาบันพลังจิตตานุภาพ จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 อาจารย์อาสาสมัคร จำนวน 6 คน

กลุ่มที่ 3 ครูพี่เลี้ยงจิตอาสาที่เรียนจบหลักสูตรครูสมาธิ จำนวน 7 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้ร่วมปฏิบัติการวิจัย ประกอบด้วย ผู้ดูแลสาขา ผู้ช่วยผู้ดูแล อาจารย์ประจำสาขา 304 และ 129 และพี่เลี้ยงจิตอาสาของสถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 304 ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ที่เข้าร่วมกลุ่ม โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ต้องเป็นผู้ที่เรียนจบหลักสูตรครูสมาธิหรือกำลังเรียนอยู่ 2) ต้องเป็นครูพี่เลี้ยงจิตอาสา 3) ต้องเป็นผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินจิตอาสา 4) มีความสนใจเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา จำนวน 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม คือ แบบสัมภาษณ์ โดยไม่กำหนดโครงสร้างในข้อคำถาม เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จึงกำหนดให้ตัวผู้วิจัยเองเป็นเครื่องมือในการวิจัย นอกจากตัวผู้วิจัยเอง ผู้วิจัยก็ยังเลือกใช้เครื่องมืออื่น ๆ เช่น บันทึกภาคสนามของผู้วิจัยที่ได้ทำการบันทึกระหว่างการสังเกต และการประชุมกลุ่มย่อย ประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการจัดเก็บข้อมูลทุกระยะของการทำกิจกรรมกลุ่มย่อยกับกลุ่มเป้าหมาย โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการดังนี้

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ประกอบด้วย

1) แบบการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเชิงลึก (In-depth Interview) โดยแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (2) ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์ (3) แบบสอบถาม

2) แบบบันทึกข้อมูลกิจกรรม (ชื่อ ฟังอย่างมีสติ) เป็นกิจกรรมในส่วนนี้จะมุ่งเน้นการให้ความรู้เชิงทฤษฎีและปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้จิตอาสาที่มีความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

วัตถุประสงค์ : คือการเรียนรู้ตนเองผ่านการเฝ้าสังเกตใจ เรียนรู้ผู้อื่นผ่านการเข้าใจโดยไม่ตัดสิน และเรียนรู้โลกผ่านการเปิดใจยอมรับความแตกต่างและเชื่อมโยงกันด้วยความเมตตา เช่น ขณะฟังคุณรู้สึกละเอียด มีสิ่งใดที่คุณค้นพบเกี่ยวกับตัวเองหรือคุณเรียนรู้อะไรจากผู้พูดที่ไม่เคยรู้มาก่อน เป็นต้น

3) แบบบันทึกข้อมูลกิจกรรม (ชื่อ เกมโลมาหาสติ) เป็นกิจกรรมที่มุ่ง ปลุกฝังคุณค่าของการให้ด้วยใจ ผ่านการฝึกสติ และการมีส่วนร่วมอย่างมีเมตตา โดย โลมา ซึ่งเป็นสัตว์ที่อ่อนโยน ฉลาด และมีความสามัคคีในฝูง ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของ การช่วยเหลือกันด้วยใจบริสุทธิ์ และการมีสติรู้เท่าทันตนเองและผู้อื่น

4) แบบบันทึกข้อมูลกิจกรรม (ชื่อ เราจะไปด้วยกันนะ) เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม V – Virtue (คุณธรรม) ผ่านการฝึกความอดทน การให้ความร่วมมือ เมตตา และวินัยในขณะเดียวกันก็ฝึก สมาธิในชีวิตจริง ด้วยการจดจ่อ ควบคุมอารมณ์ และอยู่กับปัจจุบันเป็นการฝึกฝน ใจ ให้ไปพร้อมกับ การกระทำ อย่างสอดคล้องและสมดุล

5) แบบบันทึกข้อมูลกิจกรรม (ชื่อเกมแผดสยামหามกระดาศ) เป็นกิจกรรมกระຈະສະຫວັນว่า การไปด้วยกัน ไม่ได้ใช้แรงเพียงคนเดียว แต่ต้องใช้ ใจ ที่เชื่อมถึงกันการตื่นรู้ที่เกิดจากกิจกรรมนี้ คือการรู้จัก ซะโล ตนเองเพื่อผู้อื่น, ฟัง มากกว่า เอาชนะ, และเห็นคุณค่าของความร่วมมือเหนือกว่าความสำเร็จส่วนตัว นี่คือนิพพานของ จิตอาสาแห่งการตื่นรู้ อย่างแท้จริง

6) แบบบันทึกข้อมูลถอดบทเรียนการขับเคลื่อนกิจกรรมกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อดาวรุ่ง ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

7) แบบบันทึกข้อมูลการลงทะเบียนผู้เข้าร่วมกิจกรรมกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อดาวรุ่ง ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่สร้างไว้เพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัย มีเนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และมีความถูกต้องเชื่อถือได้ การตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือประกอบด้วย

1) ดำเนินการตรวจสอบปรับปรุง การแบ่งวรรคตอน การสะกดคำ การจัดวางข้อความการพิสูจน์อักษรของเครื่องมือ และนำเครื่องมือที่สร้างไว้เสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอคำแนะนำเกี่ยวกับความถูกต้องของข้อความ การนิยามศัพท์ ความสอดคล้องครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของการใช้ภาษาและความเข้าใจของข้อความ หรือเนื้อหางานวิจัย

2) ผู้วิจัยนำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบเครื่องมือเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบ หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการติดต่อผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ และรายละเอียดการตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ของแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาเพื่อพัฒนาการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

3) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ให้มีความเที่ยงตรง ตามที่ผู้เชี่ยวชาญการตรวจสอบได้ให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำ

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว เสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ตรวจสอบ สอบความถูกต้องของภาษา และความครบถ้วนตามคำนิยามอีกครั้ง โดยแบบสอบถามทั้งหมดได้รับการปรับปรุงให้สมบูรณ์

4. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับจริง และนำไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

5. ผู้วิจัยลงพื้นที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก เก็บข้อมูลการวิจัยโดยการจดบันทึก การถ่ายภาพ และการบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ นามสกุล สถานที่สัมภาษณ์ วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์

2. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องสถาบันพลังจิตตานุภาพและหน้าที่จิตอาสาขั้นพื้นฐานตามแนวทางของมเด็จพระญาณชิโรตตม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยได้เริ่มรวบรวมข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องตั้งแต่ระยะการเตรียมการเพื่อสำรวจ แนวทางการวิจัย แหล่งข้อมูล สอบถามรายชื่อและตำแหน่งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มผู้ร่วมปฏิบัติการ เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และเตรียมความพร้อมให้สามารถดำเนินการวิจัยในพื้นที่ที่โครงการได้รับการอนุมัติ ผู้วิจัยจะใช้เทคนิคการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ เทคนิคการจัดประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Workshop) เพื่อให้ได้ข้อมูลการวิจัยและเก็บ รวบรวมข้อมูลจากกระบวนการมีส่วนร่วมต่าง ๆ เหล่านี้

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนดังนี้

1. การติดต่อประสานงานกับสถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 304 วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เพื่อเข้าไปศึกษาตามขั้นตอนการวิจัย

2. การประสานงานเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของการสร้างความมีส่วนร่วมในการวิจัยร่วมกัน

3. การนัดหมายวัน เวลา และสถานที่เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัย จัดประชุมระดมสมองเพื่อสร้างรูปแบบและวางแผนการนำรูปแบบไปใช้

4. การจดบันทึกและรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์และรายงานผล

5. การติดตามประเมินผล

6. การประเมินผลและเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ในการเก็บข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกและการบันทึกข้อมูลจากกระบวนการทำกิจกรรม ตามกรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงจำแนกวิเคราะห์ เป็น 2 ประเภท คือ

1. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2. ข้อมูลที่เกิดจากการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยใช้วิธีการนำเสนอด้วยเทคนิค การเล่าเรื่อง (Story Telling) ร่วมกับ เทคนิคการโค้ดคำพูดของผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยครอบคลุมประเด็นของเรื่องที่ทำ สิ่งที่ได้เรียนรู้ ผลการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการวิจัย

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงประเด็นสำคัญของการวิจัยครั้งนี้ นั่นคือ ข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมนั้น มีความสมบูรณ์นั้น ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถตอบปัญหาของการวิจัยได้ชัดเจนสมบูรณ์และสอดคล้องกับกรอบความคิดในการวิจัยหรือไม่ โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย และในส่วนการนำเสนอผลการวิจัย ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลแบบ

อรรถาธิบาย และพรรณนาจากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็น และสรุปนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะ จิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี 3) เพื่อประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสา ในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ฯ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1) จากการศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า สถาบันพลังจิตตานุภาพ สาขา 304 วัดบางบัวทอง มีระบบการสอนสมาธิที่ชัดเจนตามหลักสูตรครูสมาธิ ครอบคลุมการอบรม ฝึกปฏิบัติ และติดตามผล โดยจิตอาสาสมัครมีบทบาทสำคัญและได้รับการสนับสนุนอย่างใกล้ชิด ผลการประเมินสมรรถนะอยู่ในระดับดี ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยมีความเข้าใจหลักสมาธิ จัดการสอนได้เหมาะสม มีจิตสาธารณะ เมตตา และความรับผิดชอบ แต่ยังคงพัฒนาทักษะการสื่อสารและการแก้ปัญหา โดยสรุป การพัฒนามีศักยภาพสูง โดยมีโครงสร้างที่ชัดเจน การสนับสนุนจากครู และแรงศรัทธา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จอย่างยั่งยืน

2) การออกแบบกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ดำเนินการโดยจัดทำชุดคู่มือ จิตอาสาแห่งการเรียนรู้และการตื่นรู้ฯ ภายใต้แนวคิด ฝึกตนด้วยสมาธิ อาสาด้วยปัญญา ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ ฟังอย่างมีสติ เกมโลมาหาสติ เราจะไปด้วยกันนะ และแผ่สยামหามกระดาศ เพื่อพัฒนาสมาธิ การทำงานเป็นทีม การวางแผน และการประสานงาน โดยสรุป ชุดกิจกรรมนี้ช่วยพัฒนาจิตอาสาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เช่น ความมีน้ำใจ ความรับผิดชอบ ความสามัคคี และการเสียสละ พร้อมทั้งสามารถนำสติ สมาธิ และเมตตาไปใช้ในการสอนและงานจิตอาสาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การประเมินกระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ชุดกิจกรรม 4 กิจกรรม พบว่า ช่วยให้การเรียนรู้เป็นระบบและมีความหมาย ส่งเสริมทั้งความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของจิตอาสา ผลการประเมินพบว่า จิตอาสาสมัครมีความมั่นใจทางจิตใจดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ มีทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม จิตสาธารณะ และการคิดแก้ปัญหา สามารถประยุกต์ใช้สมาธิในสถานการณ์จริงได้เหมาะสม โดยสรุป กระบวนการนี้ช่วยพัฒนาจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านจิตใจ สังคม และทักษะ ทำให้พร้อมถ่ายทอดสมาธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ สิรินธโร

สรุปได้ว่า การประเมินผลหลังการจัดกิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 17 คน พบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ ร้อยละ 54.12 อยู่ในระดับปานกลาง สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ สามารถส่งเสริมการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของผู้เข้าร่วมได้ในระดับที่เหมาะสม และสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1) การศึกษากระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ สิรินธโร ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จากการศึกษาพบว่า กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาที่มีความเป็นระบบ ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ สติ สมาธิ และปัญญา โดยใช้กิจกรรม 4 กิจกรรม ได้แก่ ฟังอย่างมีสติ โลมาหาสติ เราจะไปด้วยกันนะ และแผ่สยามหามกระดาศ ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง การทำกิจกรรมร่วมกัน และการสะท้อนผลการเรียนรู้ทำให้จิตอาสาที่มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติที่เหมาะสมต่อการสอนสมาธิ รวมทั้งมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมเพิ่มขึ้น

ผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ (Kolb, 1984: 20-21, 27-38) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ การสะท้อนคิด และการนำไปประยุกต์ใช้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Kolb, Bandura (Bandura, 1977: 22-28, 47-51) ที่เน้นการเรียนรู้จากแบบอย่าง และแนวคิดของ Vygotsky (Vygotsky, 1978: 84-90) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการทำงานร่วมกันและการมีผู้ชี้แนะ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดทางธรรมของพระพุทธศาสนา (2525) ที่มุ่ง

ให้การปฏิบัติธรรมเกิดประโยชน์ต่อสังคม ก่อให้เกิดจิตอาสาที่มีจิตสาธารณะ ความเสียสละ และความร่วมมือในการทำงานเพิ่มขึ้น

ในมิติทางธรรม พบว่ากระบวนการพัฒนามีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาจิตใจช่วยเสริมให้จิตอาสาที่มีความสงบ มีสติ และสามารถพิจารณาแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการโดยยึดหลักพรหมวิหาร 4 ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา และหลักสังคหวัตถุ 4 ได้แก่ ทาน ปิย วาจา อตถจริยา และสมานัตตตา ซึ่งช่วยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การสื่อสารที่ดี และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่งผลให้จิตอาสา มีทักษะการเป็นครูสมาธิที่เหมาะสมมากขึ้น

2) การพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์ สิรินธโร ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยใช้ชุดคู่มือที่มีชื่อว่า “จิตอาสาแห่งการเรียนรู้และการตื่นรู้ ตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์” ตามสโลแกน “ฝึกตนด้วยสมาธิ อาสาด้วยปัญญา” ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า ชุดคู่มือเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ ช่วยพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติของจิตอาสา โดยใช้กิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรม ซึ่งเน้นการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การทำกิจกรรมกลุ่ม และการสะท้อนผล ส่งผลให้จิตอาสา มีความมั่นใจและสามารถสอนสมาธิได้อย่างเป็นระบบ

สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ของ Kolb (1984) ผลการศึกษาสอดคล้องกับทฤษฎีของ Bandura (1977) และ Vygotsky (1978) ที่เน้นการเรียนรู้จากแบบอย่าง การเสริมแรง และการมีผู้ชี้แนะ ซึ่งช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของจิตอาสา สอดคล้องกับแนวคิดของพระพุทธศาสนาสิกขุ (2525) ที่มุ่งประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลให้จิตอาสา มีจิตสาธารณะ ความเสียสละ และความพร้อมในการถ่ายทอดสมาธิเพื่อส่วนรวม

นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิยังสอดคล้องกับแนวทางการสอนสมาธิของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร) ที่มุ่งเน้น “การสะสมพลังจิต” ผ่านการฝึกสมาธิอย่างต่อเนื่อง โดยใช้การบริกรรม “พุทโธ” เพื่อให้จิตเกิดความสงบ มีสมาธิ และเกิดปัญญา ซึ่งช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางจิตใจ และพัฒนาศักยภาพของจิตอาสาในการเป็นครูสมาธิ ทำให้สามารถถ่ายทอดความรู้และดูแลผู้ฝึกสมาธิได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ผลการประเมิน ชุดคู่มือ “จิตอาสาแห่งการเรียนรู้และการตื่นรู้ ตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์” ตามสโลแกน “ฝึกตนด้วยสมาธิ อาสาด้วยปัญญา” ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่า ชุดคู่มือมีคุณภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ช่วยเพิ่มความเข้าใจ และการเชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม จิตอาสาสามารถจัดกิจกรรมสอนสมาธิได้อย่างเป็นระบบ มีความมั่นใจ และสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

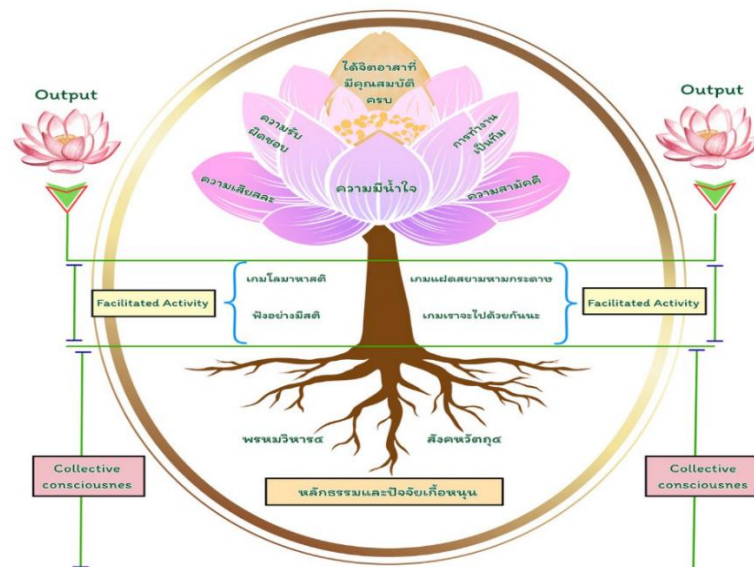
นอกจากนี้ กิจกรรมทั้ง 4 กิจกรรมยังช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ส่งผลให้จิตอาสาเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของครูสมาธิ ได้แก่ ความมีสติ ความอดทน ความเมตตา และความรับผิดชอบ

จุดเด่นของแนวทางของสมเด็จพระญาณวชิโรดม (วิริยงค์ สิรินธโร) คือ การเน้นการพัฒนาจิตใจผ่านการ “สะสมพลังจิต” ซึ่งช่วยให้จิตอาสา มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีสมาธิ และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้จิตอาสา มีสมรรถนะในการเป็นครูสมาธิที่มีประสิทธิภาพ และสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้อื่นได้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาจิตอาสาตามแนวทางหลวงพ่อวิริยงค์มีความแตกต่างจากการฝึกอบรมวิทยากรทั่วไป โดยเน้นการพัฒนาจิตใจควบคู่กับทักษะ ผ่านการฝึกสมาธิ การปฏิบัติจริง และการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างจิตสาธารณะและความยั่งยืนในการสอนสมาธิ ขณะที่การฝึกอบรมวิทยากรทั่วไปมักเน้นเพียงทักษะการถ่ายทอดความรู้เป็นหลัก

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 ดอกบัวจิตอาสา

1. รากบัว : ฐานรากของการพัฒนา (Input)
2. ลำต้นบัว : กระบวนการฝึกพัฒนา (Process)
3. กลีบบัว : สมรรถนะจิตอาสา ๕ ด้าน (Core Competency)
4. เกสรดอกบัว : แก่นผลลัพธ์ของการพัฒนา
5. ดอกบัวที่บาน : ผลลัพธ์ต่อสังคม (Output)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่ วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

- 1.1. นำชุดกิจกรรม 4 กิจกรรมไปใช้พัฒนาจิตอาสาอย่างต่อเนื่อง
- 1.2. สร้างหลักสูตรอบรมที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน ครอบคลุมการอบรมพื้นฐาน การฝึกปฏิบัติ การให้พี่เลี้ยง และการสะท้อนผล
- 1.3. จัดระบบพี่เลี้ยงและการติดตามผลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และแก้ปัญหาจริง
- 1.4. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างจิตอาสา
- 1.5. ติดตามและประเมินผลการนำผลวิจัยไปใช้ เพื่อปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทและความต้องการของจิตอาสาและผู้เรียน

- 1.6. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างจิตอาสา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เรื่อง กระบวนการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาในการสอนสมาธิตามแนวทางหลวงพ่อวริยงค์ ในพื้นที่วัดบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

- 2.1. ศึกษาผลระยะยาว แนะนำให้ทำการติดตามผลหลังการฝึกอบรมจิตอาสาเป็นระยะยาว เพื่อตรวจสอบความยั่งยืนของสมรรถนะทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ
- 2.2. ขยายพื้นที่การวิจัย ควรขยายการวิจัยไปยังวัดหรือชุมชนอื่น ๆ ที่มีลักษณะประชากรหรือบริบทแตกต่างกัน เพื่อประเมินความเหมาะสมและการปรับใช้ชุดกิจกรรมในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย
- 2.3. พัฒนาตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติ (Performance-Based Indicators) ควรออกแบบเครื่องมือวัดสมรรถนะจิตอาสาแบบเชิงปฏิบัติที่สามารถประเมินทักษะการสอนสมาธิจริงได้อย่างชัดเจนและเป็นมาตรฐาน

2.4 ศึกษาผลกระทบต่อนักเรียนสมาธิ แนะนำให้ทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของการพัฒนาสมรรถนะจิตอาสาต่อคุณภาพสมาธิและพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อประเมินผลลัพธ์เชิงบวกในระดับนักเรียน

2.5 ศึกษาการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัล ควรวิจัยการประยุกต์ใช้สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน หรือวิดีโอฝึกสอน เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมและการติดตามผลในกรณีที่ไม่สามารถสอนหน้าชั้นได้

2.6 ศึกษาปัจจัยแรงจูงใจและบริบททางสังคม แนะนำให้ศึกษาแรงจูงใจภายในและภายนอกของจิตอาสา รวมถึงอิทธิพลของบริบทชุมชนและวัด ที่มต่อการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อปรับปรุงกระบวนการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทจริง

เอกสารอ้างอิง

- ชลธิชา รักงาน. (2560). **จิตอาสากับการพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิถีสันติธรรม.
- ธัญลักษณ์ ศรีสง่า. (2569, ตุลาคม 14). **จิตวิวัฒน์: จิตอาสาข้ามพรมแดน ในมติชน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://www.matichon.co.th>. [2569, ตุลาคม 14].
- พระธรรมมงคลญาณ (วิริยงค์ สิริธโร). (2560). **หลักสูตรครูสมาธิ เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- พระเทพเจติยาจารย์ (วิริยงค์ สิริธโร). (2527). **ชีวิตคือการต่อสู้**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ส.น.พ.พิมพ์.
- Bandura, A. (1977). **Social Learning Theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Hornby, A. S. (2005). **Oxford advanced learner's dictionary**. 7th ed. Oxford University Press.
- Kolb, D. A. (1984). **Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development** : Prentice Hall.
- Reginald A. Ray. (2026). **Awakening the Heart: A Somatic Training in Bodhicitta**. [Online]. Available: <https://www.soundstrue.com/blogs/authors/reginald-a-ray> [2026, May 17].
- Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes** :Harvard University Press.